

Classwatch

Het Engelse bedrijf Classwatch levert systemen voor AV-registratie en -bewaking van klaslokalen.¹ Met een druk op de knop worden twee digitale videocamera's (en desgewenst ook geluidsrecorders) geactiveerd waarmee het hele klassegebeuren op de harde schijf wordt opgeslagen. Desgewenst 24 uur per dag en zeven dagen per week. De opnamen, die maximaal 28 dagen worden bewaard, kunnen via de ICT-coördinator worden geraadpleegd. Classwatch is momenteel op 94 Britse basis- en middelbare scholen geïnstalleerd en honderden zitten er in de pijplijn. De jaarlijkse kosten voor het meest eenvoudige systeem, twee camera's zonder geluid, bedragen 1570 euro per klaslokaal. Onderwijsjournaliste Jessica Shepherd wijdt een artikel aan deze nieuwe ontwikkelingen (*The Guardian* 4/8/2009).²

Fase 1. Bestrijding van criminaliteit en vandalisme

Closed-circuit TV (CCTV) heeft al sinds lang zijn intree gedaan op scholen. Er worden camera's binnen de school en op de buitenterreinen opgehangen om criminaliteit en vandalisme te bestrijden. Op die manier worden de schooleigendommen beschermd. En naarmate het onderwijs steeds kapitaalintensiever wordt, loont dat ook steeds meer de moeite: men wil voorkomen dat dure apparatuur ontvreemd of beschadigd wordt en men wil de daders ontmoedigen en de pakkans vergroten.

Fase 2. Veilige school en handhaving van de schoolregels

Al gauw bleek dat deze beveiligingscamera's ook voor andere doelen gebruikt kunnen worden, namelijk om tijdens de schooluren de leerlingen vanuit een centrale controlekamer in de gaten te houden. ICT werd ingezet om een veilige school te creëren: door geautomatiseerde surveillance buiten de klasselokalen trachtte men de veiligheid van leerlingen te waarborgen. Ook konden de camera's worden gebruikt om de schoolregels te handhaven, bijvoorbeeld om drugsgebruikers en spijbelaars te betrappen.

Fase 3. Veilige klas

Van daaruit is het nog maar een kleine stap om ook bewakingssystemen binnen de klas te introduceren. Niet alleen om misbruik en oneigenlijk gebruik van schooleigendommen (bv. computers) te voorkomen, maar ook om pesten tegen te gaan. Tevens kan men op die manier ordeverstoringen van leerlingen en onprofessioneel gedrag van leraren registreren. Elk incident kan achteraf worden afgespeeld om de toedracht te reconstrueren, leerlingen met eigen wangedrag te confronteren en de schuldigen bij de kraag te vatten.

Fase 4A. Surveillance van leerlinggedrag in de klas

De volgende stap is dat men niet alleen deviant leerlinggedrag tracht tegen te gaan, maar dat men de surveillance tevens gebruikt om het gedrag van leerlingen binnen de klas te optimaliseren. In de eerste plaats kan men met behulp van het bewakingssysteem fraude bij overhoringen, proefwerken en repetities tegengaan en fraudeurs aanpakken. In de tweede plaats kan de leraar door mondelinge en andere prestaties nogmaals te bekijken tot een betrouwbaarder beoordeling komen. Daarnaast kan men via dit geautomatiseerde klassenmanagement bevorderen dat leerlingen beter bij de les blijven.

Fase 4B. Registratie en evaluatie van leraarsgedrag in de klas

Door het eigen leraarsgedrag achteraf nog eens observeren wordt de professionele reflectie en ontwikkeling bevorderd. Ook opent de registratie betere mogelijkheden voor intervisie, supervisie, beoordeling en kwaliteitsbeheersing van het professionele handelen. Bovendien kunnen de opnamen gebruikt worden voor het documenteren van *good practice*.

5. Dat is allemaal mooi en aardig, maar

.... het ziet er naar uit dat men bij de overgang van fase 3 naar fase 4A/B een kritische grens overschrijdt. Er is niets op tegen om incidenteel voor een specifiek doel beeld- en geluidsopnamen te maken, nadat alle betrokkenen daarvoor uitdrukkelijk toestemming hebben verleend. Maar al gauw komt men in gevaarlijk vaarwater: omwille van de bescherming van persoonsgegevens is het werkgevers en scholen wettelijk verboden te ver door te dringen in de persoonlijke levenssfeer van leraren en leerlingen. De wetgever heeft daartegen allerlei waarborgen geschapen.³ Niet alleen thuis, maar ook op school en in de klas mogen zij aanspraak maken op hun privacy. Volgens de onderwijsethiek hebben leraren bovendien professionele verplichtingen uit hoofde van de vertrouwensrelatie met hun leerlingen. Wat zij over hun leerlingen te weten komen, valt in principe onder hun professionele geheimhoudingsplicht. En wat in de klas gebeurt, moet in principe worden afgeschermd voor de ogen en oren van derden. Want de klas is in

principe een heilige plaats waar leerlingen een deel van hun persoonlijke levenssfeer blootgeven, in het vertrouwen dat de aanwezigen daar geen misbruik van maken. Dat kan geen pottekijkers velen.

Andere bronnen (UK, tenzij anders vermeld):

<http://www.telegraph.co.uk/education/educationnews/3983081/CCTV-used-to-spy-on-pupils-in-schools.html> (27/12/2008)
<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1102205/Big-Brother-CCTV-spy-pupils-aged--complete-CPS-evidence-kit.html?ITO=1490> (29/12/2008)
<http://blogs.dispatch.co.za/dispatchnow/2009/04/17/cctv-in-schools-a-teaching-tool/> (Daily Dispatch Zuid-Afrika 17/4/2009)
<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1201045/The-school-100-spy-cameras-Big-Brother-watches-pupils-everywhere.html> (21/7/2009)
http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/london/8161269.stm (21/7/2009)
<http://www.24dash.com/news/Education/2009-07-21-School-installs-CCTV-cameras-in-classrooms> (21/7/2009)

http://www.liveleak.com/view?i=3fe_1205942127 (18/3/2008)
<http://cctvsigndirect.com/news/articles/28-general-news/86-schools-are-gathering-cctv-evidence-illegally-as-every-one-breaks-strict-guidelines.html>
http://www.no-cctv.org.uk/blog/cctv_in_schools_update.htm (30/9/2008) (12/4/2008)
http://www.theregister.co.uk/2009/02/11/school_cctv/ (The A Register 11/2/2009)
http://www.no-cctv.org.uk/blog/cctv_in_schools_-_students_fight_back.htm (23/6/2009)

http://www.schoolfacilities.com/cd_358.aspx (USA 15/3/2004)
http://www.cameratechsolutions.com/index.php?option=com_content&view=article&id=190&Itemid=140
http://www.norbain.co.uk/downloads/casestudies/CCTV_and_safety_in_Schools.pdf

Wes Holleman

weblog onderwijs 8/8/2009

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://www.classwatch.co.uk/>

² <http://www.guardian.co.uk/education/2009/aug/04/schools-cctv-surveillance>

³ <http://www.atl.org.uk/help-and-advice/school-and-college/CCTV.asp> (Association of Teachers and Lecturers); <http://www.ico.gov.uk/> (Information Commissioner); <http://www.cbpweb.nl/> (College Bescherming Persoonsgegevens)